

Tisztelt Kollégák!

A MABIE helyi szervének tagsága által létrehozott nyilatkozathoz csatlakozva egyet nem értésemet fejezem ki az OBT 2024. november 20-án megtartott ülésén rendkívül szoros szavazati aránnyal elfogadott négyoldalú megállapodással és annak tartalmával kapcsolatban.

A tagság elé tárt álláspont szerint az így létrejött dokumentum sem formai, sem tartalmi szempontból nem felel meg semmilyen jogi követelménynek, célját és szándékát illetően pedig vállalhatatlan bármely modern, demokratikus jogállam bírói kara számára.

A megállapodás tartalmának kiemelt jelentősége miatt annak létrehozása körülményei az igazságszolgáltatás legfontosabb szereplőiehez méltatlanok voltak. Az a körülmény, hogy a bíróságokat szervezetileg és egzisztenciálisan alapvetően érintő kérdéseket tartalmazó megállapodás tervezetét sem ismertették meg az abban érintett bírakkal és igazságügyi alkalmazottakkal, nem biztosítottak számukra sem lehetőséget, sem kellő időt, hogy arról tájékozódhassanak, azt széles körben megvitathassák, véleményezzék, szükség esetén módosíthassák, saját álláspontjukat kialakíthassák azzal kapcsolatban; önmagában is megfelelően mutatja, hogy a megállapodás alanyai egyáltalán nem vehettek, míg az aláíró szervek képviselői pedig nem egyenrangú félként vettek részt sem a megállapodás megszövegezésében, sem annak létrehozásában.

Az ilyen formában tehát teljes mértékben előkészítetlen, előzetes párbeszeden, egyeztetéseken, véleményezésen alapuló jogszabálytervezetek és hatástanulmányok hiányában, egyoldalú megállapodás ennek ellenére az állam, az igazságszolgáltatás, a bíróságok jövőbeni működésével összefüggő olyan alapvető elvi és gyakorlati kérdéseket is magában foglal, amelyek a társadalom szélesebb körét is érintik.

Ezek közül is a legkiemelkedőbb a hatalmi ágak elválasztásának, a bírói függetlenségnek az alkotmányos elve, amely a tagságunk leghatározottabb álláspontjával egyezően szerint a végrehajtó hatalom részéről semmiféle feltételhez nem köthető.

Az igazságszolgáltatás függetlenségének egyik alappillére, a bírák és igazságügyi alkalmazottak méltó javadalmazása, amelyről a bírói társadalom széleskörű egyeztetést folytatott az elmúlt év során és képviselői szerveik, szervezeteik egységes álláspontot alakítottak ki arról. Ebben a formában terjesztette azt az OBH elnöke az Országgyűlés elé, amelyet ugyanebben a formában kellett volna tartalmaznia a költségvetési törvény tervezetének is a hatályos jogszabályok alapján.

Miután ez nem így történt, ezért kétségtelen, hogy a kormányzat részéről minden megállapodás, amely a bírák és igazságügyi alkalmazottak bérének rendezését bármilyen feltételhez köti, az egyértelműen joggal való visszaélés és mint ilyen a jogrend egésze által szem előtt tartott értékekkel, célokkal ellentétes, elfogadhatatlan, nem egyeztethető össze a felhasznált jogintézmény céljával, ellentétes a jogrend egészének alapértékeivel, így különösen a harmadik hatalmi ág függetlenségével.

A megállapodásban - így feltételhez kötött – bérjavaslat tartalmát illetően pedig egyértelműen megállapítható, hogy az konkrét alapösszegeket, fizetési fokozatokat, pótlékokat és különösen garanciákat nem tartalmaz, viszont még ebben a formájában is kétségtelenül messze elmarad a bíróságok által egységesen támogatott, OBH előterjesztésben szereplő illetményemelési

javaslattól, már csak az inflációra és a kormányzat - utólag bejelentett -jövő évi minimálbér-emelési elképzeléseire figyelemmel is.

Álláspontom szerint a másik hatalmi ág részéről feltételhez kötni a bírák és igazságügyi alkalmazottak illetményemelését pusztán amiatt is visszas, mert az elmúlt 3 évben ennek elmulasztásáért felelősség kizárólag a jogalkotót terheli. Így gyakorlatilag a maga által teremtett kényszerhelyzetbe hozott igazságszolgáltatást nem tekintette egyenrangú partnerének a megállapodás során.

Annak egyéb részei pedig az igazságszolgáltatás egészét, s benne más hivatásrendeket is érintő, olyan kiemelt jelentőségű szervezeti és szerkezeti változtatásokat jelenítenek meg, amelyek jelenlegi alapjai a bíróságok szervezetére, igazgatására vonatkozó sarkalatos törvényekben vannak lefektetve és e „reformelképzelések” megvalósítása, különösen konkrét jogszabálytervezetek hiányában, ugyancsak elképzelhetetlen előzetes, széleskörű szakmai egyeztetés, vita, hatástanulmányok, valamint mindezek gazdasági, szervezeti és infrastrukturális alapja megteremtése nélkül.

Ennek, az így tartalmilag kitöltetlen, szakmailag megindokolatlan, spontán ötletalmaznak az elfogadása – különösen a méltó javadalmazás feltételei között - méltatlan, erkölcsileg pedig vállalhatatlan az igazságszolgáltatás csúcsszerve számára.

Közülük is kiemelkedően sértőnek és megalázónak vélem a bírói hivatásrend egészére annak a koncepciónak a felvállalását, hogy bírói pályázatok elbírálása során előnyösebb helyzetbe kerüljenek a más jogászai gyakorlattal rendelkező ún. „külsős pályázók”. Ekörben is osztom minden előttem felszólaló kiváló kollégám véleményét.

Álláspontom szerint ez fejezi ki leginkább a bíróságokon folytatott magas színvonalú oktatás, gyakorlati képzés és kiemelkedő, elhivatott szakmai munka elismerésének abszolút hiányát, amellyel szemben nyomatékkal hívjuk fel a figyelmet arra, hogy - az európai utolsó, méltatlan bérezés ellenére - a bíróságok még mindig a legkiválóbb kezdő jogászokat alkalmazzák, akik az egyetem után is folyamatosan tanulnak, bővítik a tudásukat és ezen a pályán van lehetőségük a jogi pálya legszélesebb köréből ügyekkel a gyakorlatban is találkozni. Nem véletlen, hogy a jogi szakvizsgákon rendre a bíróságokon felkészültek szerepelnek a legjobban. Mindez törvényszerű is, ha az ún. 'szakmát' a bíróságokon a joggyakorlatot legmagasabb színvonalon gyakorló, művelő és a mindennapi, iránymutató jogalkalmazást leginkább formáló bíraktól tanulhatják, akiknek tudására nézve talán jellemző, hogy az egyetemi jogi karok oktatóinak jelentős részét is bírák alkotják szerte az országban, de a hazai igazságszolgáltatás teljesítménye – a statisztikák szerint- Európa szinten is jóval előkelőbb helyen áll, mint azt itthoni elismertsége, megbecsültsége tükrözi.

Meggyőződésem, hogy az ilyen és ehhez hasonló feltételek alkalmasak az igazságszolgáltatásba vetett állampolgári bizalom rombolására is, ezért a jövő generációinak érdekében is fel kell emelnünk a hangunkat ellene.

Végezetül hangot adok azon véleményemnek is, hogy a megállapodás aláírói közül a bírósági szervezetek képviselőinek, közülük is különösen az OBT elnökének nem volt felhatalmazása ilyen vállalások elfogadásához, különösen nem a bírák méltó javadalmazásának körülhatárolatlan, konkretizálatlan ígérete fejében.

A bírák képviselőiből választott OBT csak véleményezési jogosultsággal rendelkezik a bíróságok költségvetésére, a bírák és igazságügyi alkalmazottak részére járó egyéb juttatásokra vonatkozóan. Meggyőződésem szerint nem járhattak volna el egy, az őket delegáló bírói társadalom ilyen széles körét ennyire sokrétűen és komplexen érintő megállapodás körében a választóikkal folytatott legszélesebb körű párbeszéd, egyeztetés, véleményeztetés nélkül, különösen úgy, hogy a felelős döntéshez nekik sem állt rendelkezésre az ügy jelentőségéhez méltó felkészülésre idő és lehetőség. Mindez tovább erősíti, hogy a megállapodás nem egyenrangú felek között, nem az akaratautonómia jegyében és nem mellérendeltségi viszonyban keletkezett az idő és a megszabott feltételek szorításában.

Másrészt még kellő felkészültség mellett sem volt felhatalmazásuk azonban az OBT tagjainak egy olyan megállapodás aláírásának megszavazására, elnökének pedig aláírására, amely a bírói hivatás függetlenségének egyértelmű és nyílt megsértését deklarálja és látszólag legalizálja. Ezen belül pedig nem volt jogosultsága alku tárgyává tenni és eltérni attól az illetményemelési javaslattól, amelyet a bírói társadalom széleskörű és hosszas egyeztetés, illetve viták után egységesen elfogadott, kialakított és szervezeti útján képviselt. Osztom azt az álláspontot és kérem a kollégákat támogassák mindazon OBT tagokat, akik kezdeményezték a konzekvenciák levonását.

Véleményem szerint ugyanis ezzel a gyakorlattal szemben a bírósági szervezetet érintő valamennyi jogszabály módosítás előkészítésébe a jövőben is be kell vonni - képviseleteiket ellátó szervezeteik útján – az érintett bírák és igazságügyi alkalmazottak legszélesebb körét és az így kialakított közös szakmai állásponttól felhatalmazás nélkül sem szakmai, sem igazgatási, sem öngazgatási szerv, így az az OBT sem térhet el.

Azonban ezeket a szervezeti, szerkezeti változtatásokat minden esetben és minden körülmények között élesen el kell választani a bíróságok méltó anyagi megbecsültsége, végső soron a bírói függetlenség körétől, amely mindig feltétel nélküli primátust kell élvezzen egy demokratikus jogállam keretei között.

Végezetül főhajtás, köszönet és tisztelet minden kollégának az igazságszolgáltatás függetlenségéért kiállásért bármely fórumon, bármely hivatásrendet illetően, mert ez a szolidaritás az egyetlen, amiben az erőnk, hitünk, felelősségvállalásunk és elkötelezettségünk szeretett hivatásunk és annak függetlensége iránt megmutatkozhat.

Nem szabad, hogy a mérgezett fa gyümölcsének most elültetett magja kikeljen és elburjánzó lombja sötét árnyékot vessen majd később mindannyiunk munkájára.

dr. Szilvási László bíró